ההפוגה — השקט לפני הסערה

ההפוגה הראשונה שנכפתה על־ידי האו"ם היתה הצלה למדינה הצעירה. בירושלים הנצורה הגיעו הלוחמים לנשימתם האחרונה, עמדו ללא נשק, ללא תחמושת, ללא מזון. בדרום פרצו המצרים (מבלי להרגיש זאת) את קו־ההגנה העברי הדק, ליד גבעה 96, יכלו למעשה להתקדם עד תל־אביב. בכל רחבי המדינה היה צורך בהפסקת־נופש כדי לנתח את לקח הקרבות המרים הראשונים, לתקן את הליקויים הבולטים במכנה המטות ומערכת הקשר, לפתוח דרך־עורמה לירושלים, להכשיר את הצבא לקרבות המרים ביותר של כל תקופת מלחמת העצמאות — קרבות עשרת הימים הקשים בין שתי ההפוגות.

בין הקרבות

האנשים הפשוטים בעורף

צלה ובן־ציון ברוזה מפרדס־חנה נתנו לעם כל מה שהיה להם. הם נתנו את בנם, יהונתן, מיד עם ראשית הגיוס לצבא. ובנפלו חלל על הרי יהודה, במקום שם נולד, כתבו ההורים במכתב לאחד המוסדות, שהם מצטערים על שהבן נלחם רק זמן כה קצר. מסתבר שהאויב גדול ורב וצריך להכות בו הרבה... ובשביל בית ברוזה עדיין לא נגמרה המלחמה. הם הקריבו כל מה שהיה להם, את היקר ביותר, ובכל זאת מצאו שהם יכולים להקריב עוד משהו. והם הביאו להנהלת המלוה הלאומי 500 לא"י, כל כספי הסכונותיהם, הכסף שנחסך לצרכי יהונתן, לכשיצטרך לעמוד ברשות עצמו. עכשיו, כשיהונתן נמסר לעם — הלך אחריו גם כספו...

ואותה פועלת מקרית חיים, שבקשה להשאר אלמונית, נתנה את שני בניה למלחמה. היא נשארה יחידה בבית, מחכה בכליון עינים לשובם. אבל בינתים, עד שישובו, צריך לדאוג להם. צריך להבטיח להם נעלים טובות וגופיה נקיה ומטה נוחה... אתם יודעים את דאגותיה הקטנות של אמא, שהרי בן נשאר בן וכשהוא רחוק מן הבית גוברות הדאגות...

אמא מקרית חיים קראה בעתון הודעה של קצין מפקדת ההגנה, שכספי המלוה הלאומי מיועדים לציוד החייל ולחיזוק המערכה. היא קראה בעתון ונזכרה, שאי־שם שמורות אצלה 100 לירות. אלה הם כספי פיצויים שקבלה כשפוטרה ממקום עבודתה לפני שנה. היא שמרה על הכסף הזה לשעת הדחק, שמא תזדקק לו. אולם עכשיו החליטה להלוות את כספה לעם — בשביל גופיה נקיה ונעלים טובות לבנה ולבני אמהות אחרות....

ובכפר מל"ל יושב מרדכי פוקסמן. וכשהוא מביא אל הבנק את כל כספי חסכיונותיו, 500 לא"י, הוא מבקש מן הקופאי לקבל מידיו גם פתקה קטנה אל כבוד הממשלה היהודית: „כל ימי" — כתב פוקסמן — „חכיתי לרגע זה, ועתה כשזקנתי ואיני מסוגל לעזור עוד בגופי לשחרור הארץ, הרי עלי לתת לפחות את כספי"...

הוא בא בעצמו אל הבנק. סרב למסור מצוה זו בידי שליח.

★ ★ ★

יד מאמין לעתונות

רוני, בן ה־5, אוהב לחכות ברחוב להופעת עתון הערב עם הגרוש ביד, לרכוש את העתון, לקרוא בדרך על המדרגות את הכותרות — כי גאה הוא על שיודע כבר לקרוא — ובהכנסו לדירה מכריז הוא בקולי קולות על החדשות.

ביום הכרזתו של ברנדוט מיהר הביתה, צלצל בפעמון בחוזקה ודרש בהתרגשות: „אמא, כבי מהר את הפתיליה והגידי לדודה רחל לכבות את הפרימוס! כאן כתוב: הפסקת האש".

★ ★ ★

היו גם כאלה...

היה זה ביום האחרון ליציאת הבריטים מחיפה. למשרד בנק ברקליס נכנס ג'וני אחד, שוטר בריטי אלמוני, וביקש להוציא את יתרת חשבונו בבנק. מאה לירות היו שם והפקיד הושיט לו אותם בתוספת ברכה לדרך צלחה. אך ג'וני לא נתפוז לצאת. הוא עמד והביט סביבו. חיפש משהו ולבסוף ניגש ולחש על אוזנו של הפקיד:

— „אמור נא, איפה קונים כאן את ה„דג'ואיש וור בונד'ס?"

הוא התכוון לשטרי המלחמה היהודיים ולא ידע, שאצלנו, לפי חוקי הצניעות הציונית, קוראים להם „תעודות המלחה האומי" בלי זכר למלחמה. על כל פנים הוא לא הקפיד בשם. העיקר בשבילו היתה, כנראה, המטרה. כי יש גם אנגלים בעלי לב ובעלי שיקול דעת הגיוני. אחרי כמה שנות שרות בשלטון הדיכוי הבריטי הגיע ג'וני למסקנה הנכונה ויודע שהצדק אינו עם הרודפים, אלא עם הנרדפים.

ואז הוא מוסר את כל כספו, מאה לירות, לקופאי של הבנק ומקבל מידיו תעודות־חוב של ממשלת ישראל.

מכאן עשה את פעמיו ישר אל הנמל וייחד עם הגנרל מק־מילן חזר לאנגליה. כשמאחיריו הארץ שלמען הגנתה תרם את כל כספו.

אכן. יש גם אנגלים כאלה...

★ ★ ★

חיים גמזו והמצרי

בעתונות הצרפתית, המוקדשת לאמנות הפלאסטית, הוקדש מקום רב לועידת מנהלי המוזיאונים שנערכה לועידת מנהלי המוזיאונים שנערכה בפאריס בחסות „אונסקו" — המועצה לתרבות וחנוך שליד ארגון האומות המאוחדות. כידוע משתתף בועידה גם ד"ר חיים גמזו, מנהל מוזיאון תל־אביב וסופר „העולם הזה". דרך אגב: על השתתפות נציג ישראל בועידה זו יש להודות במידה רבה, לצייר ראובן, שיזם את הנסיעה והשתדל במוסדות הממשלה כדי שהיא תצא לפועל.

הסופר פייר דיקארג מפרסם בשבועון „אדנן" פיליטון חי ומלא הומור מהמתרחש סביב הועידה ומפגישות הנציגים של מדינות שונות בכינוס תרבותי־אמנותי זה.

„בעירבוביה גדולה זו של אומות — כותב פייר דיקארג — מדינת ישראל ומצריים נפגשו בשלום... נציג מצרים אמר בסעודת הפתיחה לדוקטור גמזו המתרגש: „נשתה לכבוד יציאתם של הבריטים".

„ואני — השיב לו הד"ר גמזו — מרים את כוסי לכבוד יציאתכם אתם מארץ־ישראל".

★ ★ ★

סימפוניה ירושלמית

ירושלמי מכובד, איש מוזיקאלי, מעולי גרמניה, אמר:

— עכשיו אצלנו בירוזלם, יש חיים מוזיקאלים אינטנזיביים מאוד. כל הזמן מנגנים את הסימפוניה K-DUR, כדור מאת פגזיני...

★ ★ ★

מי המנצח?

רבים הם המתלוצצים על חשבונו של בן־גוריון, בעל האמביציה לשלטון־יחיד, כביכול. אחד אומר, שהציעו לראש הממשלה הזמנית שלנו כתר מלכות והוא סרב, באומרו: „אינני רוצה להיקרא דויד השני"... אחר אומר: כאשר נודע לבן־גוריון, שהתזמורת הפילהרמונית הזמינה את ליאונרד ברנשטיין, כעס בן־גוריון וטען: „אני הדיריגענט".

★ ★ ★

הוא בגיום חלקי

בעיר מספרים הלצה זו:

גם בגן־עדן החלו להתענין במדינה החדשה, ששמה ישראל, ולפי הנוהג המקובל החליטו לשגר משלחת לחקור את המצב במדינה חדשה זו. ובמי בחרו כחברי המשלחת? כמובן באבות המכובדים אברהם, יצחק ויעקב. ירדו האבות ישראלה ולא חזרו עוד. חיכו להם בציפיה ובכליון עינים. חודש, חודשים ואין זכר להם. חיפשו מתנדב שיצא להתחקות על עקבות האבות ולא מצאו, עד שבא מתושלח הזקן והודיע שהוא מוכן ומזומן לקבל עליו את השליחות. חיכו לשובו שבוע, שבועיים וכאשר לא חזר חשבו שגם הוא הלך לאבדון. והנה, לפתע הופיע הלז, לבוש מדי צבא ההגנה לישראל, כשהכובע הידוע עם המצחיה לראשו. „מה קרה, מתושלח? השלום לאברהם, יצחק ויעקב?" שאלוהו כולם. ומתושלח השיב: „אל דאגה! כולם בריאים ושלמים. הם נתגייסו לשרות מלא ואילו אני מגוייס מפאת גילי לשרות חלקי. עתה, אחר שבועיים של שמירה קבלתי חופש ל־24 שעות..."

חייל אל חייל

הוא שכב לו בצד הדרך,
עת דהרתי בג'יפ אל הקרב.
הוא שכב ערירי ובלי נוע,
המוות סגר את עיניו.

את זאת לא ארע לעולם.
הלחם לצדי או מנגד?
כה דומים בניראם אחרימות,
ואחד הוא צבעו של הדם.

אך ידעתי — היתה לו אמא,
גם ידעתי — היה לו אב.
איישם יושבים ומכבים הם
את הבן שיצא ולא שב.

האם, בנך יגע ונח לו,
ואני אז לבנך שם הצדעתי
בין פרחי השדה הוא נרדם.
כי היה היה — אדם.